

Sygn. akt II AKa 432/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 grudnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku II Wydział Karny

w składzie:

Przewodniczący: SSA Lech Magnuszewski

Sędziowie: SSA Krzysztof Noskowicz (spr.)

SSA Danuta Matuszewska

Protokolant: referent-stażysta Aleksandra Urbanowicz

przy udziale Prokuratora Prokuratury Apelacyjnej w Gdańsku Dariusza Kuberskiego

po rozpoznaniu w dniu 19 grudnia 2013 r.

sprawy

G. D.

o wydanie wyroku łącznego

na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę skazanego

od wyroku łącznego Sądu Okręgowego w Gdańsku

z dnia 1 października 2013 r., sygn. akt **IV K 51/13**

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w Gdańsku do ponownego rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Gdańsku w dniu 1 października 2013 r. wydał w sprawie o sygn. akt **IV K 51/13** wyrok łączny w stosunku do **G. D.**, skazanego prawomocnymi wyrokami:

1. Sądu Marynarki Wojennej w Gdyni z dnia 4 kwietnia 1989 r. w sprawie o sygn. akt SM 73/89 za:
 1. popełniony w dniu 22 października 1988 r. czyn z art. 303 § 1 d.k.k. na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności,
 2. popełniony w dniu 15 listopada 1988 r. czyn z art. 303 § 1 d.k.k. na karę roku pozbawienia wolności,
 3. popełniony w dniu 12 grudnia 1988 r. czyn z art. 303 § 1 d.k.k. na karę 9 miesięcy pozbawienia wolności,
 4. popełniony w dniu 20 grudnia 1988 r. czyn z art. 303 § 3 d.k.k. na karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności,

którym orzeczono karę łączną 2 lat pozbawienia wolności, z zaliczeniem na jej poczet okresu tymczasowego aresztowania od dnia 23 stycznia 1989 roku;

2. Sądu Rejonowego w Gdańsku z dnia 1 września 1992 r. w sprawie o sygn. akt IV K 647/92 za popełniony w dniu 5 lutego 1992 r. czyn z art. 208 d.k.k. na karę roku pozbawienia wolności i 500.000 starych złotych grzywny; na poczet orzeczonej kary pozbawienia wolności zaliczono okres tymczasowego aresztowania od dnia 3 czerwca 1992 r. do dnia 1 września 1992 r.;

3. Sądu Rejonowego w Starogardzie Gdańskim z dnia 18 stycznia 1993 r. w sprawie o sygn. akt II K 435/92 za popełniony w dniu 18/19 lutego 1992 r. czyn z art. 208 d.k.k. na karę roku pozbawienia wolności i 2.000.000 starych złotych grzywny;

Wyrokiem łącznym z dnia 18 marca 1993 r. w sprawie o sygn. akt II K 57/93 Sąd Rejonowy w Starogardzie Gdańskim połączył kary jednostkowe orzeczone w sprawach o sygn. akt IV K 647/92 oraz II K 435/92 i orzekł karę łączną roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę łączną 2.000.000 starych złotych grzywny.

4. Sądu Rejonowego w Gdańsku z dnia 10 czerwca 1994 r. w sprawie o sygn. akt III K 335/94 za popełniony w okresie pomiędzy 26 a 28 stycznia 1994 r. czyn z art. 203 § 1 d.k.k. w zw. z art. 58 d.k.k. w zw. z art. 60 § 1 d.k.k. na karę roku pozbawienia wolności i 2.500.000 starych złotych grzywny; na poczet orzeczonej kary pozbawienia wolności zaliczono okres tymczasowego aresztowania od dnia 28 stycznia 1994 r. do dnia 10 czerwca 1994 r.

5. Sądu Rejonowego w Gdańsku z dnia 18 lipca 1997 r. w sprawie o sygn. akt III K 1017/95 za:

- popełniony w okresie od 25 grudnia 1988 r. do 23 stycznia 1989 r. czyn z art. 208 d.k.k. w zw. z art. 58 d.k.k. na karę 2 lat i 8 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę grzywny w kwocie 100 złotych,

- popełniony w dniu 11.01.1989 r. czyn z art. 210 § 1 d.k.k. na karę 3 lat pozbawienia wolności oraz karę grzywny w kwocie 200 złotych,

którym orzeczono karę łączną 4 lat pozbawienia wolności, z zaliczeniem na jej poczet okresu tymczasowego aresztowania od dnia 23.01.1989 r. do dnia 06.11.1991 r. oraz karę łączną grzywny w kwocie 300 złotych;

6. Sądu Rejonowego w Gdańsku z dnia 5 kwietnia 2000 r. w sprawie o sygn. akt IV K 1554/99 za popełniony w dniu 13 sierpnia 1998 r. czyn z art. 11 § 1 d.k.k. w zw. z art. 227 § 2 d.k.k. w zb. z art. 205 § 1 d.k.k. w zw. z art. 10 § 2 d.k.k. w zw. z art. 60 § 1 d.k.k. na karę 2 lat pozbawienia wolności;

7. Sądu Rejonowego w Gdańsku z dnia 30 sierpnia 2000 r. w sprawie o sygn. akt III K 841/99 za popełniony w dniu 19 października 1998 r. czyn z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 310 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. na karę 2 lat pozbawienia wolności oraz grzywnę w wymiarze 50 stawek dziennych po 20 złotych każda stawka;

Wyrokiem łącznym z dnia 25 maja 2001 r. w sprawie o sygn. akt III K 80/01 Sąd Rejonowy w Gdańsku połączył kary jednostkowe orzeczone w sprawach o sygn. akt IV K 1554/99 oraz III K 841/99 i orzekł karę łączną 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności.

8. Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 14 grudnia 2010 r. w sprawie o sygn. akt II K 326/09 za:

- popełniony w dniu 4 maja 2006 r., w okresie od 15 kwietnia 2006 r. do 6 czerwca 2006 r. ciąg przestępstw z art. 284 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i art. 65 § 1 k.k. na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności,

- popełniony w okresie od 28 lutego 2006 r. do 6 lutego 2007 r. ciąg trzydziestu przestępstw z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i art. 65 § 1 k.k. na karę 2 lat pozbawienia wolności,

- popełniony w okresie od 21 kwietnia 2006 r. do 3 stycznia 2007 r. czyn z art. 286 § 1 k.k. i art. 284 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i art. 64 § 1 k.k. i art. 65 § 1 k.k. na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności,

- popełniony w okresie od 23 marca 2006 r. do 4 kwietnia 2006 r. czyn z art. 585 § 1 k.s.h. w zw. z art. 284 § 2 k.k. w zw. z art. 300 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i art. 65 § 1 k.k. na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wymiarze 30 stawek dziennych po 10 złotych każda stawka;

- popełniony w dniu 19 października 2006 r. czyn z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i art. 65 § 1 k.k. na karę 2 lat pozbawienia wolności,

którym orzeczono karę łączną 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności, z zaliczeniem na jej poczet okresu tymczasowego aresztowania od dnia 16 grudnia 2008 r. do dnia 14 grudnia 2010 r.;

9. Sądu Rejonowego w Gdyni z dnia 9 czerwca 2011 r. w sprawie o sygn. akt II K 174/11 za popełniony w dniu 26 listopada 2005 r. czyn z art. 284 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. na karę 2 lat pozbawienia wolności oraz grzywnę w wymiarze 70 stawek dziennych po 10 złotych każda stawka;

10. Sądu Rejonowego w Legionowie z dnia 29 maja 2012 r. w sprawie o sygn. akt II K 430/12 za popełniony od dnia 16 lipca 2007 r. do dnia 18 grudnia 2008 r. czyn z art. 79 pkt 4 Ustawy o rachunkowości na karę grzywny w wymiarze 40 stawek dziennych po 10 złotych każda stawka;

11. Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 14 maja 2012 r. w sprawie o sygn. akt IV K 71/10, zmienionym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 24.01.2013 r. w sprawie II AKa 387/12, za:

- popełniony w grudniu 2005 r. czyn z art. 271 § 1 i 3 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wymiarze 50 stawek dziennych po 20 złotych każda stawka,

- popełniony w okresie od 1 stycznia 2006 r. do 31 stycznia 2007 r. czyn z art. 271 § 1 i 3 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. na karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wymiarze 100 stawek dziennych po 20 złotych każda stawka,

- popełniony w okresie od marca 2006 r. do 29 grudnia 2006 r. czyn z art. 56 § 1 k.k.s. w zw. z art. 76 § 1 k.k.s. i art. 62 § 2 k.k.s. w zw. z art. 7 § 1 k.k.s. i art. 6 § 2 k.k.s. na karę roku i 10 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wymiarze 200 stawek dziennych po 50 złotych każda stawka,

- popełniony w okresie od marca 2006 r. do 26.06.2006 r. czyn z art. 299 § 1 i 5 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. na karę 2 lat pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wymiarze 200 stawek dziennych po 20 złotych każda stawka,

którym orzeczono karę łączną 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę łączną grzywny w wymiarze 200 stawek dziennych po 50 złotych każda stawka,

Wskazanim wyrokiem Sąd Okręgowy w Gdańsku orzekł następująco:

- na podstawie art. 85 k.k. w zw. z art. 86 § 1, 2 i 2a k.k. połączył jednostkowe kary pozbawienia wolności oraz grzywny orzeczone wobec skazanego G. D. wyrokami: Sądu Rejonowego w Gdańsku w sprawach o sygn. akt IV K 647/92 i III K 1017/95 oraz Sądu Rejonowego w Starogardzie Gdańskim w sprawie o sygn. akt II K435/92, orzekając karę łączną 5 lat pozbawienia wolności oraz karę łączną grzywny w kwocie 300 złotych (pkt I);

- na podstawie art. 85 k.k. w zw. z art. 86 § 1 i 2 k.k. połączył jednostkowe kary pozbawienia wolności oraz grzywny orzeczone wobec skazanego G. D. wyrokami: Sądu Okręgowego w Krakowie w sprawie o sygn. akt II K 326/09, Sądu Rejonowego w Gdyni w sprawie o sygn. akt II K 174/11, Sądu Rejonowego w Legionowie w sprawie o sygn. akt II K 430/12 i Sądu Okręgowego w Gdańsku w sprawie o sygn. akt IV K 71/10, orzekając karę łączną 8 lat pozbawienia wolności oraz karę łączną grzywny w wymiarze 200 stawek dziennych po 50 złotych każda stawka (pkt II);

- na podstawie art. 577 k.p.k. zaliczył okresy rzeczywistego pozbawienia wolności na poczet: kary łącznej pozbawienia wolności orzeczonej w punkcie I w sprawie o sygn. akt III K 1017/95 od dnia 23 stycznia 1989 r. do dnia 6 listopada 1991 r. i w sprawie o sygn. akt IV K 647/92 od dnia 3 czerwca 1992 r. do dnia 1 września 1992 r. oraz kary łącznej pozbawienia wolności orzeczonej w punkcie II w sprawie o sygn. akt II K 326/09 od dnia 16.12.2008 r. do dnia 16.06.2012 r. (pkt III);
- pozostałe rozstrzygnięcia w wyrokach podlegających połączeniu pozostawił do odrębnego wykonania (pkt IV);
- na podstawie art. 572 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. umorzył postępowanie w zakresie objęcia wyrokiem łącznym wyroków Sądu Rejonowego w Gdańsku w sprawach o sygn. akt IV K 1554/99 oraz III K 841/99 (pkt V);
- na podstawie art. 572 k.p.k. w zw. z art. 85 k.k. a contrario umorzył postępowanie w zakresie objęcia wyrokiem łącznym wyroku Sądu Rejonowego w Gdańsku w sprawie o sygn. akt III K 335/94 (pkt VI);
- na podstawie art. 572 k.p.k. w zw. z art. 89 § 1 k.k. umorzył postępowanie w zakresie objęcia wyrokiem łącznym wyroku Sądu Marynarki Wojennej w Gdyni w sprawie o sygn. akt SM 73/89 (pkt VII);
- zwolnił skazanego w całości od obowiązku uiszczenia opłaty, przejmując koszty procesu na rachunek Skarbu Państwa (pkt VIII).

Apelację od powyższego wyroku wywiodła obrońca skazanego, która zaskarżyła wyrok w całości. Na podstawie art. 427 § 1 i § 2 k.p.k. oraz art. 438 pkt 2 i 4 k.p.k. wyrokowi temu zarzuciła:

- obrazę przepisów postępowania, tj. art. 570 k.p.k., mającą wpływ na treść rozstrzygnięcia, poprzez nieprzeprowadzenie postępowania w zakresie wszystkich skazań G. D. i w konsekwencji nieustalenie, czy wszystkie popełnione przez niego przestępstwa pozostają w realnym zbiegu i czy kary za nie orzeczone podlegają łączeniu;
- rażącą niewspółmierność kary wymierzonej skazanemu, skutkującej tym, iż nie spełnia ona swojej funkcji w zakresie prewencji ogólnej i szczególnej.

W konsekwencji tak sformułowanych zarzutów obrońca wniosła o:

- zmianę wyroku i obniżenie orzeczonej kary łącznej pozbawienia wolności do 2 lat i 4 miesięcy oraz obniżenie kary łącznej grzywny, ewentualnie o:
 - uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, ewentualnie o:
 - zmianę zaskarżonego wyroku poprzez złagodzenie kary łącznej wymierzonej skazanemu.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja obrońcy skazanego na uwzględnienie zasługiwała, aczkolwiek w następstwie jej rozpoznania należało postąpić tylko i wyłącznie zgodnie z wnioskiem najdalej idącym, to jest uchylić zaskarżony wyrok i sprawę przekazać Sądowi Okręgowemu w Gdańsku do ponownego rozpoznania.

Nie ulega bowiem wątpliwości to, że obowiązkiem sądu, wynikającym zarówno z procesowej normy z art. 570 k.p.k., jak i normy materialno-prawnej z art. 85 k.k. jest przeprowadzenie postępowania w zakresie wszystkich skazań danej osoby, celem ustalenia, czy popełnione przez nią przestępstwa pozostają w realnym zbiegu i przez to kary za nie orzeczone podlegają łączeniu (por. postanowienie SN z dnia 8.03.2011 r., II KK 312/10, Biul. PK 2011/5/44-45). W tym zatem zakresie wnioski skazanego nie ma charakteru wiążącego.

Prawidłowość określenia zakresu przedmiotowego postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego ma więc podstawowe znaczenie dla oceny trafności wydanego wyroku łącznego.

W realiach badanej sprawy obrońca słusznie wskazała na to, że postępowanie w przedmiocie wydania wyroku łącznego wobec skazanego G. D. nie zostało przeprowadzone w zakresie wszystkich jego skazań. Wymownym tego potwierdzeniem jest nieuwzględnienie przez sąd a quo prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego Gdańsk-Południe w Gdańsku z dnia 19 kwietnia 2012 roku, wydanego w sprawie II K 536/11. Wyrokiem tym, którego odpis Sąd Apelacyjny ujawnił w toku rozprawy odwoławczej, G. D. został skazany za:

a) przestępstwo z art. 11 § 1 d.k.k. w zw. z art. 205 § 1 d.k.k. w zb. z art. 227 § 2 d.k.k. w zw. z art. 60 § 1 d.k.k. w zw. z art. 10 § 2 d.k.k., popełnione w dniu 8 sierpnia 1998 r., na karę roku pozbawienia wolności,

b) przestępstwo z art. 205 § 1 d.k.k. w zw. z art. 58 d.k.k. w zw. z art. 60 § 1 d.k.k., popełnione w okresie od 27 lipca 1998 r. do 28 lipca 1998 r., na karę roku pozbawienia wolności,

c) przestępstwo z art. 310 § 2 k.k. w zb. z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. w zw. z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 310 § 2 k.k. w zb. z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., popełnione w dniu 13 lipca 1999 r., na karę roku pozbawienia wolności,

oraz łącznie na karę 2 lat pozbawienia wolności, z zaliczeniem na jej poczet okresu rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie od dnia 8 do 9 sierpnia 1998 r.

Już tylko wstępna analiza przytoczonego wyroku, z uwagi na daty popełnienia przypisanych G. D. przestępstw, wskazuje na to, że jego nieuwzględnienie rzeczywiście w sposób istotny wpłynęło na decyzje podjęte w zaskarżonym wyroku łącznym, a w szczególności w jego punkcie V.

Zaistniała sytuacja ma jednak również szerszy wymiar, prowadzący do wniosku, że zaskarżony wyrok nie mógł się ostać. Powoduje bowiem przede wszystkim taki stan, że nadal nie ma pewności co do całokształtu skazań G. D.. Wymaga to zatem przeprowadzenia ponownie całościowego postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego, po uzyskaniu aktualnych danych o karalności skazanego.

Na użytek postępowania ponownego wypada zwrócić uwagę na konieczność dysponowania w chwili orzekania możliwie najbardziej aktualną kartą karną skazanego. W realiach badanej sprawy sąd a quo, rozpoznając sprawę w dniu 30 września 2013 r., opierał się na karcie karnej z dnia 27 marca 2013 r., co zapewne było powodem nieuwzględnienia w niej wyroku w sprawie II K 536/11, który uprawomocnił się niewiele wcześniej, bo w dniu 5 lutego 2013 r. Wydaje się też, iż w tego typu sprawach, zwłaszcza wobec istnienia potencjalnych możliwości istnienia skazań niewykazywanych jeszcze w karcie karnej (taka możliwość wynikała m. in. z analizy zapisów w karcie karnej - k. 12 akt), jak najbardziej uzasadnione, w dobrze pojętym interesie wymiaru sprawiedliwości, jest to, aby umożliwić skazanemu udział w rozprawie. Brakujące dane z pewnością można byłoby od niego wówczas uzyskać. Bezspornie wymaga to rozsądnego podejścia do treści art. 573 § 2 k.p.k. Chodzi bowiem w gruncie rzeczy głównie o to, by ograniczyć do minimum możliwość zaistnienia takiej sytuacji, jaka miała miejsce w badanej sprawie.

Fakt istnienia dotąd nieuwzględnionego, kolejnego skazania G. D. przekłada się nie tylko na zasadność wymierzenia mu konkretnej kary łącznej, ale także rzutuje na ukształtowanie pozostałych decyzji w przedmiocie wydania wyroku łącznego, co niekoniecznie musi się wiązać tylko z pogorszeniem jego sytuacji.

Odnosząc się jeszcze do zarzutów obrońcy skazanego, w zakresie kwestionującym wysokość orzeczonych kar łącznych pozbawienia wolności nie sposób uczynić uwagi, dotyczącej ponownego postępowania, to jest tego rodzaju, aby sąd ponownie rozpoznający sprawę wyraźnie określił, jaki system przy wymierzaniu kary łącznej stosuje. Nie można bowiem zaakceptować takiego stwierdzenia, jak to, które zostało zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, a mianowicie, że sąd a quo, wymierzając kary łączne „zastosował zasadę asperacji, tzn. uwzględnił zarówno zasadę

absorpcji, jak i kumulacji”, gdyż najdelikatniej rzecz ujmując, jest to logicznie niepoprawne, niczego zatem nie wyjaśnia, a przy tym prowadzi w konsekwencji jedynie do chaosu terminologicznego.

Trzeba tylko przypomnieć, że przy orzekaniu kary łącznej mogą być stosowane różne systemy, a mianowicie system kumulacji, polegający na podsumowaniu kar wymierzonych za zbiegające się przestępstwa, system absorpcji, gdzie najsurowsza z kar wymierzonych staje się karą łączną, jak również system asperacji, w którym najwyższa kara jednostkowa podlega zaostrzeniu w przyjęty przez ustawodawcę sposób (por.: A. Marek, Prawo karne, W-wa 2005, s. 220-222 i podana tam literatura).

W nawiązaniu zaś do wniosków obrońcy skazanego o ewentualną zmianę zaskarżonego wyroku, należy stwierdzić, że przekraczałyby to ramy dozwolonego przeprowadzenia postępowania dowodowego w postępowaniu odwoławczym (art. 452 § 1 k.p.k.), a jednocześnie stałyby to w sprzeczności z konstytucyjnie zagwarantowaną zasadą dwuinstancyjności postępowania.

W postępowaniu ponownym Sąd Okręgowy dokona zatem naprawienia stwierdzonych uchybień, uwzględniając w tym postępowaniu powyższe wskazania i rozważy przytoczone uwagi, tak by wydane rozstrzygnięcie nie budziło wątpliwości co do swojej trafności.